

Ярошук Олексій

к. е. н., доцент

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль

БЛОКЧЕЙН В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У сучасному світі під впливом тенденцій автоматизації усіх існуючих бізнес-процесів бухгалтерський облік зазнає суттєвих змін як в теоретичній, так і в практичній площинах. При цьому безпосередній вплив на швидкість і якість даних процесів чинить розвиток цифрових технологій. Проте методологія та інструментарій бухгалтерського обліку не завжди відповідають сучасним реаліям, в силу чого виникає ряд проблем, пов'язаних з впровадженням цифрових рішень.

В результаті ряду досліджень в сфері цифровізації бухгалтерського обліку були визначені два її напрями: технологія отримання, зберігання і передачі необхідної інформації адресатам в бухгалтерському обліку; методологія систематизації інформації.

Технологія отримання, зберігання і передачі інформації включає в себе використання сучасних інформаційних систем, пов'язаних зі створенням, функціонуванням та обслуговуванням баз даних в бухгалтерському обліку. На розвиток таких інформаційних систем безпосередньо впливають два основні фактори: інновації в технічній базі та обладнанні, що зумовлюють, у свою чергу, створення нових інформаційних потреб; інновації в автоматизованих інформаційних системах.

Суть методу бухгалтерського обліку полягає в розумінні та пізнанні його елементів, якими є документація, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, оцінка, калькуляція, баланс і звітність. Тому відносно методології бухгалтерського обліку доцільно говорити про застосування таких бухгалтерських технологій як: способи первинного спостереження, наприклад, документування, інвентаризація та інші; способи систематизації та впорядкування, наприклад, бухгалтерські рахунки, подвійний запис; способи вартісного виміру, наприклад, калькуляція, оцінка та інші; способи об'єднання інформації, наприклад, бухгалтерський баланс або бухгалтерська звітність.

Цифровізація бухгалтерського обліку сприяє тому, що будь-який аспект господарської діяльності вноситься в реєстр (базу даних) у вигляді комплексу реквізитів, серед яких фігурують реквізити рахунків, дебету і кредиту. Оскільки вони записані двійковим кодом, можливе використання більш ніж двох рахунків. У міру зростання числа реквізитів, наприклад, аналітичних рахунків, рахунків бухгалтерського обліку, управлінської та іншої інформації, весь інформаційний масив зручніше узагальнити, систематизувати та подавати для застосування у форматі, відмінному від того, який досягається при ручному внесення даних.

Одним з найбільш ефективних і робочих інструментів цифровізації бухгалтерського обліку може стати технологія блокчейн, яка в останні роки розвивається прискореними темпами. Технологія блокчейн уможливує зберігання даних про фінансові операції, юридичних зобов'язаннях, права власності, забезпечуючи повну прозорість і загальну доступність для ознайомлення, але при цьому надійно захищаючи від будь-якого підроблення, зламу. Все частіше в даний час окремі елементи даної технології застосовуються як на рівні держави, так і в окремих підприємствах. Зміст технології блокчейн полягає у вибудовуванні за певними правилами безперервній послідовності блоків. Кожен блок системи має прямий зв'язок з попереднім блоком, закріплений цифровим підписом.

Застосування блокчейна на нормативній основі в бухгалтерському обліку буде перспективним і ефективним напрямком. Технологія блокчейн має ряд переваг, найбільш широко застосовуються в галузі фінансів, таких як: відстежуваності фінансових операцій і трансакцій на сайті; збереження даних за допомогою постійної цифрового запису; доступ кожного учасника до актуальної копії бази даних; швидкість і надійність виконуваних операцій; захист операцій і користувачів завдяки децентралізації даних між серверами.

Бухгалтерський облік, поряд з фінансовим аналізом і фінансовим аудитом виступають одними з найбільш вдалих сфер впровадження технології блокчейн. Можна назвати такі особливості застосування даного інструменту.

Потрійний запис, а саме проведення реєстрації даних по кожній транзакції по дебету і кредиту організацій з третьої записом в державному або міжнародному реєстрі. Постійний доступ до фінансової звітності кожної зареєстрованої організації для регулюючих органів. Це дозволить продемонструвати фінансову прозорість діяльності юридичних осіб, постійний контроль, щоб уникнути помилок, зниження фінансових ризиків, зменшення витрат на отримання та перевірку документації та ін.

Цифровий аудит. Передбачає створення необхідних умов для проведення аудиту на кожному етапі створення продукції.

«Розумні» контракти. Використання електронного підпису дозволить скоротити часові та трудові витрати на виконання умов договорів. Також задіяні децентралізація договору, достовірності джерел даних, довіреності сторін, автоматизація платежів і інше.

Хмарне зберігання даних забезпечить безпечне зберігання всіх даних організації. Економія коштів на роботу центральних серверів.

Спрощення відображення руху активів всередині організації. Рух активів здійснюється у формі транзакції, що, в свою чергу, надає доступ до фінансової та управлінської інформації в режимі реального часу.

Використання транзакцій для проведення розрахунків з контрагентами організації. Використовувана система блоків в блокчейні дозволить формувати та списувати дебіторські і кредиторські заборгованості одночасно, при цьому не знадобиться кожного разу підтверджувати факт транзакції.

Спрощення процесу управління ресурсами. Завдяки безпечній реєстрації транзакцій спрощується весь процес управління ресурсами організації.

Виключення фактів корупції, розтрат і непідтверджених витрат. Усунення дії даних негативних факторів стане можливим завдяки повній прозорості інформації в режимі онлайн.

Переваги впровадження цифрового бухгалтерського обліку в організаціях домінують над супутніми їм проблемами, проте, слід усвідомлювати те, що знадобиться ряд істотних заходів, що сприяють переходу до повної цифровізації, які включають як підготовку кваліфікованих кадрів, так і впровадження самих інформаційно-комунікаційних технологій, в тому числі підготовку необхідного обладнання, ресурсів, інформаційної бази.

Позначимо основні проблеми, які пов'язані з впровадженням блокчейн-технологій в бухгалтерський облік, та вимагають внесення змін і коригувань в систему нормативно-правового регулювання, інформаційного забезпечення, кадрових змін.

1. Правові проблеми. Відсутність ряду нормативних актів у сфері регулювання бухгалтерського права, загальних правил і норм контролю облікових процесів, управління фінансовим обліком на державному рівні.

2. Проблеми навчання. Невідповідність окремих напрямків підготовки в галузі фінансового та бухгалтерського обліку вимогам сучасного інформаційного суспільства.

3. Кадрові проблеми. Відсутність або низький відсоток фахівців-фінансистів і бухгалтерів, компетентних у сфері цифрових технологій, які володіють мовами програмування і API.

4. Проблеми підтримки інвестицій. Наявність ризиків для інвесторів при розміщенні грошових коштів у розробки та управління систем менеджменту і обліку.

5. Проблеми сприйняття. Позиція окремих фахівців, пов'язана з протиставленням цифрового обліку в бізнесі і професії бухгалтера.